

Na de lockdown

Nu de beperkingen vanwege het coronavirus stap voor stap worden opgeheven, zijn veel mensen blij. Natuurlijk. Je bent blij als je weer ergens uit eten kunt gaan. Nog blijer ben je met de versoepeling als je de afgelopen tijd je werk niet kon uitoefenen of je bedrijf langzaam stuk zag gaan. Bijzonder fijn ook dat er gaandeweg weer mensen in kerkdiensten aanwezig mogen zijn, al gaat dat nog langzaam.

Hoe mooi dit allemaal ook is, bepaalde dingen uit de lockdown-tijd ga ik ook wel missen. Geen reistijd, waardoor ik elke dag de tijd kon nemen om te lopen of te fietsen. Geen afspraken buitenshuis, waardoor we rustig met ons gezin konden eten, behalve wanneer een van de kinderen online een les had. (Werden die met opzet zo vaak onder etenstijd gepland?) Geen overbodige vergaderingen, omdat ze werden afgezegd of omdat ik stiekem wat anders zat te doen tijdens een Zoomsessie. Ja, ik geef het toe. Tel daarbij op een vast dagritme en schonere lucht voor ons allemaal. Even wat minder consumeren, omdat daar geen gelegenheid voor was – ook al was het voor de bestelbussen van webwinkels soms filerijden in onze straat. En gewoon wat minder haast en stress.

Een paar positieve dingen uit deze bizarre tijd zou ik wel willen vasthouden. Niet de vergaderingen via beeldbellen, waarbij je elkaar nooit echt in de ogen kijkt. Wel de rust en regelmaat. Onlangs las ik dat Danny Dorling, hoogleraar sociale geografie in Oxford, het boek *Slowdown* heeft gepubliceerd. Het lag al klaar voor de coronatijd. Hij beweert dat de tijd van grote versnellingen in technische innovatie, in de groei van welvaart en wereldbevolking achter ons ligt. We gaan een rustiger tijd tegemoet en dat is ook goed zo, volgens Dorling.

Sommigen vroegen zich af wat God ons wilde zeggen met de pandemie. Volgens mij niets anders dan Hij tevoren ook zei: bekeer je en geloof in de Heere Jezus Christus. Liever vraag ik me af of we in deze tijd afhankelijker zijn gaan leven van God. Hoe veel of weinig wij ook vasthouden uit deze tijd, Hij laat ons niet los.

Een paar positieve dingen uit deze bizarre tijd zou ik wel willen vasthouden

Dr. A. Huijgen uit Kampen is hoogleraar systematische theologie aan de Theologische Universiteit te Apeldoorn.

Kerk, ik mis je

In het begin ging het nog wel. Je wist dat je je verstand moest gebruiken. Daarom zijn er geen kerkdiensten meer zolang het niet kan vanwege de coronacrisis. Een mens heeft echter niet alleen verstand, maar ook een ziel.

Tekst: dr. W. Verboom

Nu je zondag na zondag niet naar de kerk kunt gaan, begint er iets van een diep gemis aan je ziel te knagen. Kerk, ik mis je. Nu lees ik Psalm 42 anders dan anders. Nu voel ik de dichter aan: zijn verlangen, zijn dorst. Het is dorst naar God. Ja, dat is het.

Ben ik dan niet dankbaar dat ik de 'kerkdienst' digitaal kan meemaken? Zeker, we kunnen onze predikanten en allen die in deze crisistijd zoveel voor ons als gemeente doen, niet dankbaar genoeg zijn. En bovenal de Heere, Die laat merken dat Zijn werk doorgaat. Maar toch... Ik voel die dorst naar God, dat verlangen naar Zijn huis, Zijn liefdedienst, Zijn kloppend hart voor zondaren.

Kostbaar

Nu beseffen we hoe kostbaar het was, dat we samen met de gemeente naar de kerk mochten gaan. Hebben we het niet te weinig gewaardeerd? Nu zingen we thuis (Ps.63:2):

*'k Heb U voorwaar in 't heiligdom
voorheen beschouwd met vrolijk ogen.
Hoe zag ik daar Uw alvermogen!
Hoe blonk Uw Godd'lijk' eer alom.*

Hoe komt het toch dat we zo naar de kerk verlangen. Waar komt dat heimwee vandaan? Het is, omdat we merken dat God wil wonen in Zijn huis. Dat trekt aan onze ziel. Omdat de kerk Gods vaderhuis hier op aarde is, wil ik daar zijn. We kunnen niet zonder God. We hebben het voor ons geloof zo nodig dat Hij naar ons toekomt door Zijn Woord.

In gedachten

Als ik mijn ogen dicht doe, is het zondag en ben ik in de kerk. Ik zie de gemeente om mij heen. Kinderen en jongeren, volwassenen en bejaarden. Ik zie de gemeente van Christus, geroepen uit de duisternis tot het wonderbaar Licht. Wat mis ik haar. Ik zie in gedachten de preekstoel, de plaats waar de dienaar

In gedachten zie ik de doopvont waar het klinkt: kind, ik doop je in de Naam van de Vader, van de Zoon en van de Heilige Geest.

van het Woord ons arme zondaren de vergeving van zonden verkondigt.

Ik zie de doopvont, waar het klinkt: kind, ik doop je in de Naam van de Vader, van de Zoon en van de Heilige Geest. Ik zie de avondmaalstafel, het stille servies op het witte laken. Ik mis het brood en de wijn, die we uit de hand van de dienaar ontvangen en aan elkaar mogen doorgeven.

Ik hoor ook de gemeente om me heen zingen. Ik zing mee als een van de vele stemmen in het koor: liederen van berouw, liederen van vertrouwen, liederen van hoop, liederen om God te loven en te prijzen, liederen vol van Jezus, onze gekruisigde en opgestane Heiland.

O, eredienst, ik mis je zo. Mijn ziel dorst naar God.

Hoop op God

Psalm 42 zingt: hoop op God. Want ik zal Hem nog loven. Wat verlang ik naar de zondag waarop de deuren van de kerk weer opengaan. Wat zal dat bijzonder zijn. Wat zal dat een vreugde geven. Hoor, de klok luidt; het orgel begint te spelen. Psalm 42 rijst in mijn ziel:

Eens verschijn ik voor den Heer.

Vindt mijn ziel het danklied weer. ■

*Dr. W. Verboom
uit Harderwijk is
emeritus hoogleraar
Geschiedenis van
het gereformeerd
protestantisme.*

Kerkhonger

Wij lezen aan tafel 1 Korinthe 1. Gekomen bij de verdeeldheid in de gemeente herinnerde ik mij weer het afscheid van ds. B. Haverkamp op 8 april 1985 van de hervormde gemeente van Kesteren. Vooral de toespraak van burgemeester D.J. Pott bleef hangen.

Tekst: ds. J. Belder

Hij betreurde de kerkelijke verdeeldheid in Kesteren en Opheusden. ‘De één zegt: ik ben van Paulus, een ander is van Apollos, weer een ander is van...’ Toen bleef de burgervader steken. Hulpzoekend keek hij naar de scheidende dominee, die droog komisch antwoordde: ‘zeg maar van Haverkamp.’ Er werd besmuikt gelachen in de propvolle kerk. Ondertussen raakte hij een gevoelige snaar. Hoe staat het met de gemeenschap der heiligen? Is coronatijd de lakmoesproef?

Shoppedrag

Al schrijvend dwalen mijn gedachten af naar de predikantsweduwe mevrouw Vera Tukker-Terlaak. In een vraaggesprek met het *Reformatorisch Dagblad* in 1999 vertelt zij van haar zondagse kerkgang in het Groningse Spijk, een gemeente van moderne snit. ‘Ik ben altijd naar de gemeente gegaan waar we horen, al is dat niet zo eenvoudig.’ Noem het een oer-hervormd standpunt. Ik ken hen nog uit mijn jeugd: de getrouwen die in een snel veranderende gemeente zich steeds meer vreemdeling voelden worden en toch – biddend! – bleven. Uit gehoorzaamheid aan God. Meer dan eens werd het oude gezangenvers aan-gehaald:

*Gij hebt o albestierend Koning,
de plaats bestemd van ieders woning,
de kring waarin hij werken moet.*

En kennelijk dus ook de kring waarin hij kerken moet. Het is er vandaag wel heel ver vandaan. Mobiliteit, individualisme en tanend gemeenschapsgevoel leiden tot een buitenproportioneel shoppedrag. Jongeren – en niet alleen zij – zoeken na verhuizing ‘een gemeente die bij ons past.’ De vraag is niet langer: wat heeft de gemeente aan mij, maar wat heb ik aan de gemeente? Als dat geen consumentisme is... Wie gedwongen onder een magere verkondiging zit, zal meer gebed hebben voor zijn dominee dan wan-

neer we preken en vormen van eredienst voor het uitkiezen hebben. Wie lijdt nog aan de kerk?

Gemeenschap

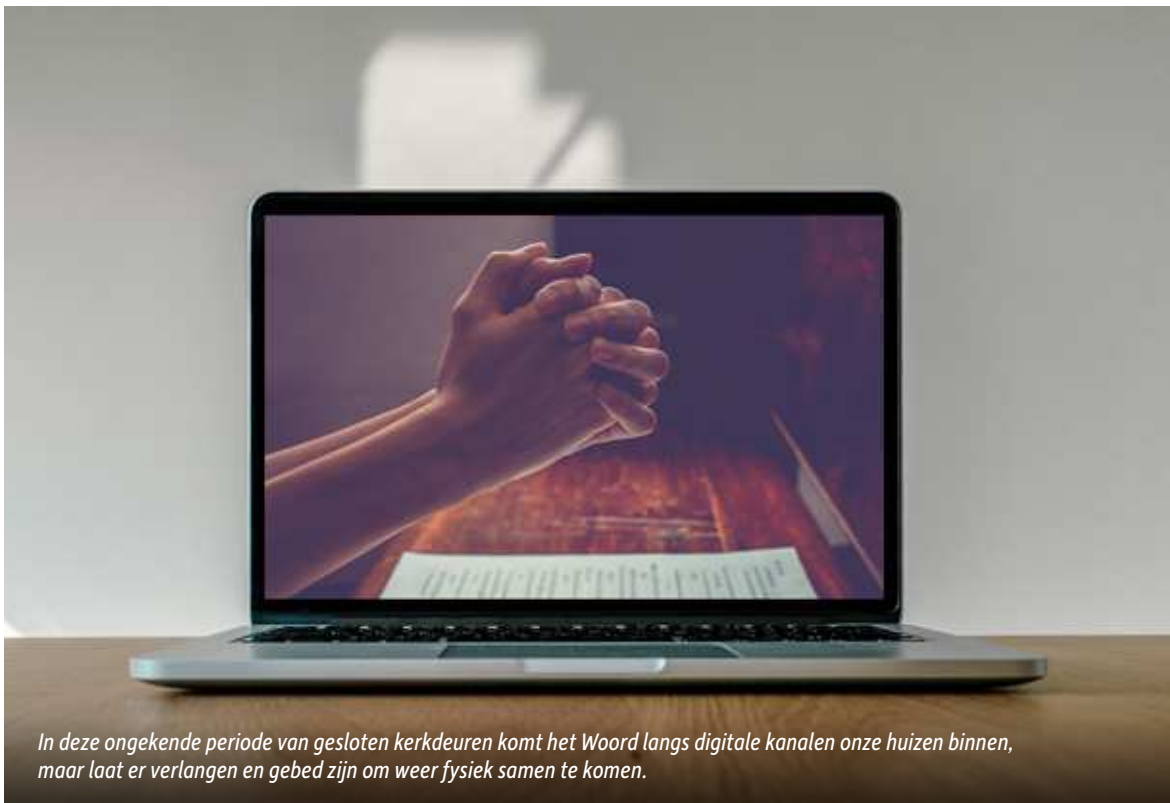
Ruim een halve eeuw geleden schreef de Utrechtse theologiehoogleraar A.A. van Ruler zijn nog altijd actuele boek *Waarom zou ik naar de kerk gaan?* Hij somde maar liefst 21 argumenten op. Ik focus hier op het hoofdstuk over de kerk als gemeenschap. Een gemeenschap is verbonden door gedeelde kenmerken, normen en waarden, zoals taal, afkomst, politieke betrokkenheid en voorkeur. En natuurlijk ook door religie. Van Ruler wijst allereerst op een ‘smartelijke scheidingslijn’. Een steeds groter deel van de samenleving is vervreemd geraakt van God, Bijbel en kerk. ‘Zij willen niet ingelijfd worden in de gemeenschap van de Middelaar en de drie-enige God. Daarom ook niet in de gemeenschap met ons.’ Is het goed, dan zijn wij als leden van de gemeente ‘verbonden in het geloof waarin we leven en waarop we sterven’ aan de Heere en aan elkaar. Vele zondagen wordt in de tweede dienst beleden: ‘ik geloof de gemeenschap der heiligen.’ We kiezen elkaar niet uit, maar krijgen elkaar. Of we elkaar al dan niet liggen, is de kwestie niet.

Verbondenheid

Deze gemeenschap beperkt zich ondertussen niet tot de zondagse kerkgang, maar vertaalt zich door in alle facetten van het samen-gemeente-zijn. Juist in de coronatijd komt die zorg voor en verbondenheid aan elkaar in menige gemeente verrassend naar voren.

Met zondag 21 van de Heidelbergse Catechismus belijden we dat Christus Zich een gemeente vergadert. Dat doet Hij door Zijn Woord en Geest. Ook in deze ongekende periode in de kerkgeschiedenis van gesloten kerkdeuren. Ook nu gaat het Woord uit en komt het langs digitale kanalen onze huizen binnen. ‘Ik moet heden in uw huis verblijven.’ (Luk.19:5b) Wat nog maar heel kortgeleden onmogelijk werd geacht, lijkt nu de gewoonste zaak ter wereld te zijn. Veel gemeenten doen meer dan ‘alleen’ kerkdiensten uitzenden, die overigens de gemeenschappelijke kerkgang nooit kunnen vervangen.

In *Trouw* viel onlangs het woord ‘kerkhonger’. Het rolde uit de pen van een rooms-katholiek, maar laat er ook onder ons veel kerkhonger zijn, verlangen en

gebed om met elkaar fysiek weer samen te komen voor het aangezicht van God.

Verbroken

Het verscheurde lichaam van Christus heeft zo zijn eigen jaartallen en verjaardagen: 1517, 1834, 1886, 1944, 2004. De Catechismus belijdt daarentegen op grond van Gods Woord dat de Kerk niet een zaak is van Luther, Calvijn, Kuyper, Hoedemaker enz., maar uitsluitend de zaak van God (J. Overduin).

Het verscheurde lichaam van Christus is een treurige en hoogst ernstige zaak. Dit beseffen we als we denken aan Jezus' woorden in het Hogepriesterlijke gebed (Joh.17:21): opdat 'zij allen één zijn (...), opdat de wereld zal geloven dat U Mij gezonden hebt'. De gemeenschap der gelovigen (ver)breken is geen klein vergrijp. Het kan een blokkade opwerpen voor de wereld om te geloven.

Daarmee wil beslist niet gezegd zijn dat God vanwege onze kerkelijke zonden en schuld niet werkt. Tegelijkertijd moeten we erkennen dat er grenzen zijn aan de eenheid en de vrede. Dat punt wordt bereikt wanneer er sprake is van verraad aan het unieke van Christus. Heftig gaat Paulus tekeer tegen hen die het Evangelie verdraaien en hun hoorders misleiden. Wie u een Evangelie zou verkondigen, 'anders dan wat wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt' (Gal.1:8,9). Ook de zachtmoedige Johannes laat er geen misverstand over bestaan dat wie de Zoon loochent, de antichrist is.

De keren dat ik in hervormde evangelisaties voor-

ging, liet het me nimmer onberoerd wanneer de klokken van de hervormde kerk begonnen te luiden. Wie echt hervormd is, zegt: wij horen daar. Dat is lijden aan de kerk. Lijden, omdat preken ontaard is in 'leuteren' (dr. A.J. Plaisier, in *Zorg voor de ziel*) en erger. God spreekt door Zijn Woord. 'Daar moet niet te veel bij komen en ook niet te veel tussen komen.' Het is veelzeggend dat in de leegte van het protestantse kerkgebouw met zijn hoge ramen, zodat ik niet afgeleid word door wat ik buiten zie, Gods Woord klinkt. Alles wat daarvan af- en wegtrekt, is te veel. De zuivering kan te ver gaan, aldus ds. Plaisier. Ze gaat te ver als ook God Zelf verdwijnt.

Gebed

Graag voeg ik aan het artikel dat P.J. Vergunst vorige week over dit onderwerp schreef, een derde pijler toe. Naast de boodschap en de gemeenschap is het gebed van groot belang. Bekend is de uitdrukking dat een gemeente zonder gebed als een leger zonder wapens is. Gebed is een 'roeren in de eeuwige raad van God' (Van Ruler). Door het gebed van Zijn heiligen regeert God de wereld (J.H. Gunning jr.). Het is verheven praten, zonder dat het oeverloos praterig wordt. Een mensenkind spreekt met de hoge heilige God, maar kan ook luisteren naar God.

Daarvoor moeten we een antenne ontvangen. De onafzienlijke rij van boeken gewijd aan gebed onderstreept het grote belang ervan en kennelijk ook de voortdurende dreiging van de teloorgang ervan.

Bidden omvat vragen, smeken, dankzeggen, lofprij- »

Ds. J. Belder
uit Harskamp is
emeritus predikant.

zing, schuld erkennen, roepen om genade, voorbede en wat al niet meer. Zijn onze huizen nog gebedshuizen? 'Spaar ons uw kritiek, maar geef ons uw gebed,' zei ds. W.L. Tukker bij zijn intrede in Delft in 1948.

'Kunnen we nog bidden?', vraagt prof. Van Ruler in 1970. En vijftig jaar later constateert dr. Plaisier dat het met de cultuur van huisgodsdienst zorgelijk gesteld is.

Kort gaat hij ook in op de verschillende gebedshoudingen. Het riep bij mij de oude vrouw in herinnering die thuis meeluisterend aan de kerktelefoon dat niet deed in pyjama en ochtendjas, maar in haar zondagse mantel inclusief hoed. Over eerbied voor de Heilige en het heilige gesproken...

Lofzang

Wanneer mogen en kunnen we weer fysiek samenkomen? Is dat voor ons een gebedszaak? Ontberen doet waarderen. We forceren niets, beseffend dat er vanuit 'de wereld' vaak met argusogen naar de kerk gekeken wordt. Zullen we het moeten doen met kortere diensten, zonder zang? Zal de lofzang verstommen? De gemeente zingt toch tot in eeuwigheid? We zingen niet om het zingen, maar uit innerlijke behoefte. En daarom houden we de lofzang gaande. Misschien kunnen we in de kerk nu niet zingen, maar met des te meer overtuiging doen we het thuis. ■

*Blijvend op de hoogte gehouden worden van
kerkelijke en maatschappelijke onderwerpen?
Word abonnee en ontvang elke week
De Waarheidsvriend*

Geachte lezer,

In de afgelopen periode hebben wij 'corona-gerelateerde' artikelen gepubliceerd en naar uw kerkenraad verzonden om op de website van de gemeente te plaatsen of mee te sturen met bijvoorbeeld een weekbrief.

We hopen dat u met genoeg van de artikelen leest én deze als bezinning en toerusting ervaart.

De Waarheidsvriend is het weekblad van de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland. Het blad stelt kerkelijke en maatschappelijke onderwerpen aan de orde en gaat in op geestelijke en pastorale vraagstukken.

Om een indruk te krijgen kunt u ook het filmpje bekijken dat de redactie heeft gemaakt. Zie hiervoor: www.dewaarheidsvriend.nl/redactiefilm.

Om dit alles mogelijk te blijven maken, vragen wij u een jaarabonnement te nemen op *De Waarheidsvriend* voor slechts € 49 (€ 0,95/week). Als welkomstgeschenk ontvangt u van ons *De Waarheidsvriend* de eerste **twee maanden gratis**.

Naast een aantal vaste rubrieken bevat *De Waarheidsvriend* elke week artikelen over actuele onderwerpen, een meditatie, een column en kerkelijke nieuwsberichten. Ook kunt u regelmatig een interview lezen.

Van tijd tot tijd komt er een special (themanummer) uit en abonnees ontvangen drie keer per jaar een themabrochure over onderwerpen die christenen vandaag bezighouden.

Voor meer informatie verwijzen we u naar de site www.dewaarheidsvriend.nl/word-abonnee of neem contact op met onze voorlichter.

Met vriendelijke groet,

J. (Hans) Peters
Voorlichter Gereformeerde Bond

☎ 010-2269117

✉ voorlichter@gereformeerdebond.nl